

УДК 336.71.0783

Р.М. Набок, канд. екон. наук, Національний банк України, м. Київ

ПІДХОДИ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ІНСПЕКТУВАННЯ АКТИВІВ БАНКУ

У статті розглянуто підходи до інспектування банком, враховуючи особливості сучасної ситуації, що склалась у фінансовій системі країни, та надано пропозиції щодо удосконалення виїзного інспектування активів банку.

Ключові слова: банк, управління, актив, структура активів, інспектування.

Постановка проблеми. Трансформація орієнтирів у розвитку банківського сектора потребує вироблення таких підходів до нагляду та регулювання банків, які б дозволяли:

- враховувати сучасні пріоритети діяльності банків;
- оцінювати ризики, притаманні банківським операціям;
- застосовувати аналітичний інструментарій для оцінки фінансового стану банку з урахуванням екзогенних і ендогенних чинників.

Особливої актуальності в контексті зазначеного набуває необхідність удосконалення процедур інспектування банків, оскільки фінансова криза змусила переосмислити власне завдання нагляду взагалі та інспектування зокрема. На нашу думку, основною задачею виїзного нагляду за банками є визначення чистоти (обґрунтованості) проведених банком операцій та рівня їх ризикованості, зокрема й достовірності, прозорості (адекватності) звітності.

На сьогодні комплексний аналіз діяльності банку орієнтований насамперед на дослідження активів (їх якості, ризикованості тощо) і ліквідності (в тому числі рівень платоспроможності) банку.

Мета статті – розглянути підходи до удосконалення процесу інспектування активів банку.

Виклад основного матеріалу. З метою отримання об'єктивної інформації про фінансовий стан банку під час інспектування банку доцільно проаналізувати обидві сторони балансу (активи та пасиви). При цьому важливими є глибина та горизонт аналізу даних, звітності. На нашу думку, комплексний економічний аналіз банку слід здійснювати в розрізі складових як активів, так і пасивів (рис. 1).

Отже, комплексний економічний аналіз:

1. Це узагальнююча сума досліджень окремих сторін діяльності банку та результируючих показників.
2. Передбачає вивчення всіх сторін діяльності банку та їх взаємозв'язку (взаємного впливу).
3. Передбачає дослідження як екзогенних, так і ендогенних чинників впливу на діяльність банку.

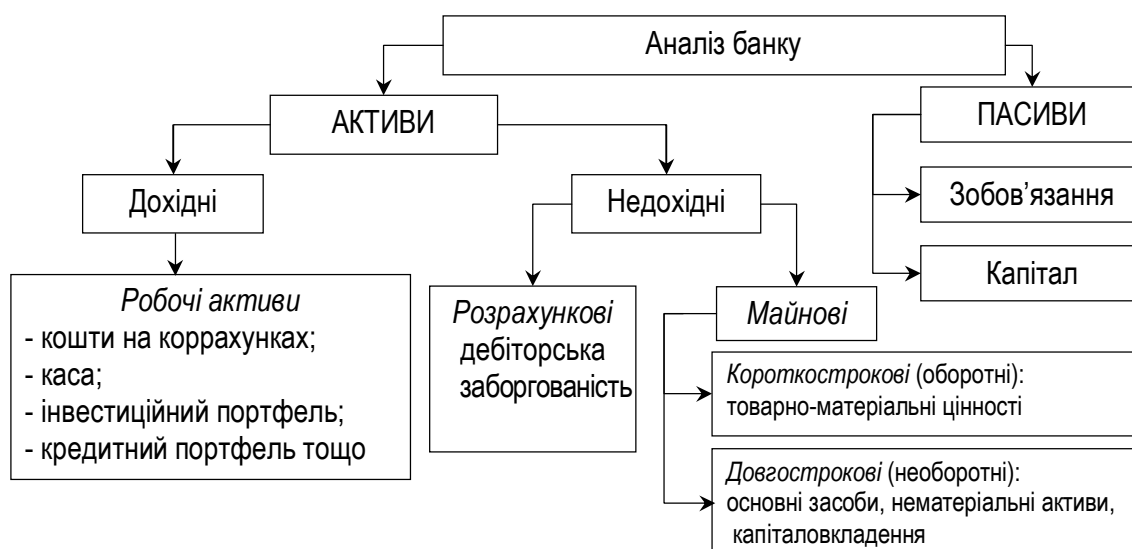

Рис. 1. Напрями аналізу банку в розрізі складових

Слід відмітити, що незалежно від виду перевірки має бути надана оцінка найбільш суттєвим складовим балансу банку. При інспектуванні активів банку це, безперечно, кредитний портфель. Аналіз кредитного портфеля банку передбачає дослідження за такими на основними напрямками (табл. 1).

Таблиця 1

Основні напрями аналізу кредитного портфеля банку

Напрямок	Характеристика
Аналіз якості кредитного портфеля банку щодо захищеності від можливих втрат	Для оцінки рівня ризику використовують такі показники: - коефіцієнти забезпеченості позики; - коефіцієнт забезпеченості збиткових кредитів; - коефіцієнт захищеності позики від втрат сумою резерву; - коефіцієнт покриття збитків за рахунок резерву; - ступінь повноти формування резерву; - коефіцієнт покриття позик власним капіталом
Аналіз дохідності та ефективності кредитних операцій	Ефективність кредитної діяльності банку аналізується за допомогою системи таких показників: - дохідність кредитних операцій; - питома вага доходів від кредитних операцій у загальній сумі доходів; - рентабельність кредитних операцій; - прибутковість кредитних операцій; - дохід на одного працівника кредитного відділу. Прибутковість кредитних операцій залежить від: - обсягу наданих кредитів; - зміни структури наданих кредитів; - зміни процентної ставки за кредит; - зміни процентної ставки за депозитами

Здійснення комплексного аналізу кредитних операцій банку (як і банку загалом) неможливе без оцінки інформації, яка подається банком до регулятора (табл. 2).

Таблиця 2

Інформаційні джерела аналізу кредитних операцій

Джерело	Характеристика
Баланс банку	Примітка 3. Кошти в інших банках. Примітка 6. Кредити та заборгованість клієнтів
Оборотно-сальдовий баланс банку	–
Файл 42	Розрахунок нормативів: Н7, Н8, Н9, Н10 (щоденно)
Звіт про активні операції банків (щодакдна)	–
Форма № 302	Звіт про класифіковані кредитні операції за формами власності (місячна)
Форма № 310	Звіт про суми і процентні ставки за кредитами, наданими суб'єктам господарювання та фізичним особам (за видами економічної діяльності) (місячна).
Форма № 310Д	Звіт про суми і процентні ставки за кредитами (щоденна)
Форма № 317	Звіт про вимоги за кредитами, наданими в економіку України (класифікація за організаційно-правовими формами господарювання) (місячна)
Форма № 320	Звіт про вимоги за кредитами, наданими в економіку України (класифікація за видами економічної діяльності) (місячна).
Форма № 321	Звіт про вимоги за наданими кредитами (класифікація за секторами економіки) (місячна).
Форма № 322	Звіт про вимоги за кредитами, наданими в економіку України (класифікація за цільовим спрямуванням) (місячна).
Форма № 323	Звіт про вимоги за кредитами, що надані в економіку України (класифікація за формами власності) (місячна)
Форма № 604	Звіт про формування резерву на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями (місячна)
Форма № 611	Звіт про дотримання економічних нормативів (місячна)
Форма № 615	Звіт про кредитні операції банку (місячна)
Форма № 618	Звіт про залишки коштів, що розміщені в інших банках та залучені від інших банків (декадна)
Форма № 631	Звіт про структуру активів та пасивів за строками (щодакдна)
Аналітичні дані за кредитними справами позичальників	–

Базою для проведення інспектування є наявність розроблених процедур, які мають відповідати чинному законодавству та нормативно-правовим актам Національного банку України, оскільки їх наявність значно знижує ризик отримання неповних та/або некоректних вихідних даних.

Враховуючи вищевикладене, пропонуємо при дослідженні активів банку, визначенні їх ризикованості та якості оцінювати такі показники:

- якість внутрішньої нормативної бази банку щодо здійснення активних операцій (положень, методик, процедур тощо);
- система заходів щодо управління ризиками за активними операціями банку та їх мінімізації;
- ефективність роботи з позичальниками та контрагентами банку;
- участь юридичного підрозділу та служби безпеки в управлінні ризиками, пов'язаними із активними операціями банку;
- система контролю за здійсненням і супроводженням активних операцій;
- претензійно-позовна робота;
- структура активів та її ефективність, ступінь їхньої концентрації;
- дохідність активних операцій банку, її тенденція;
- обсяг операцій з інсайдерами/пов'язаними особами та ставлення до них керівництва;
- наявність активних операцій, які мають певні преференції (пільги) у структурі активів банку;
- забезпечення за активними операціями (достатність, ліквідність тощо);
- контроль за станом заставленого майна та мінімізація ризиків при визначенні його вартості;
- перекласифікація активів за результатами інспектування та необхідність здійснення додаткового резервування за активними операціями;
- достатність резервів на покриття можливих збитків за активними операціями, правильність їх розрахунків і повнота формування, ступінь використання резервів;
- якість звітності за активними операціями (своєчасність її подання, повнота та достовірність), оперативність отримання управлінської звітності;
- своєчасність проведення активних операцій;
- тенденції зміни структури активних операцій, зокрема й прострочених, негативно класифікованих активів;
- тенденції щодо показників дохідності активних операцій.

Висновки. Підсумовуючи викладений матеріал, слід підкреслити, що здійснення нагляду за банком є комплексом заходів, спрямованих на

аналіз фінансового стану банку, рівня його менеджменту, ризикованості тощо. При цьому мають бути дотримані принципи незалежності, об'єктивності оцінки, суттєвості суджень тощо. Саме тому розробка уніфікованих підходів (наглядових процедур) дасть змогу узагальнити накопичений досвід, що, у свою чергу, покращить якість результатів інспектування.

Список літератури

1. Гиляровская, Л. Т. Комплексный анализ финансово-экономических результатов деятельности банка и его филиалов [Текст] : [учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по спец. 060500 и 060400] / Л. Т. Гиляровская, С. Н. Паневина. – СПб. и др. : ПИТЕР, 2003. – 240 с. : ил., табл. – (учебное пособие). – (300 лучших учебников для высшей школы в честь 300-летия Санкт-Петербурга. Издательская программа). – ISBN 5-94723-599-4.
2. Методичні вказівки з інспектування банків “Система оцінки ризиків” [Текст] Затверджені постановою Правління Національного банку України від 15.03.2004 № 104 / Національний банк України. – К. : НБУ, 2004. – 25 с.
3. Методичні вказівки з інспектування банків “Система оцінки ризиків” [Текст] Затверджені постановою Правління Національного банку України від 15.03.2004 № 104 // Вісник Національного банку України. – 2004. – № 4. – С. 2 333–8 878.

Summary

Article is devoted to approaches are considered to the inspection by a bank, taking into account the features of modern situation that was arose in the financial system of country and suggestions are given in relation to the improvement of assets' on-site examination of bank.

Отримано 07.04.2010

УДК 336.662

*І.М. Бурденко, канд. екон. наук, доц.,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ НЕРУХОМОСТІ

У статті розглянуто методологічні основи обліку інвестиційної нерухомості, зокрема порядок визнання активів інвестиційною нерухомістю, засади первісної оцінки та переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості, припинення визнання.

Ключові слова: інвестиційна нерухомість, власні (орендовані на умовах фінансової оренди) земельні ділянки, будівлі, споруди, операційна нерухомість.

Постановка проблеми. Інвестиційна нерухомість – це окремий вид довгострокових (необоротних) активів, під якими мають на увазі власні або орендовані на умовах фінансової оренди земельні ділянки,